

Overleg Milieuzorg in de kunstopleidingen

Datum: Vrijdag 29 oktober 2010, van 9u30 tot 11u30
Plaats: Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Graaf de Ferrarisgebouw, Brussel
Verslag: Elke Vanwildemeersch

Aanwezig: Eddy Verhaeven (Artesis hogeschool), Geert Van Eeckhout (Artesis hogeschool), Katrien Van Craenenbroeck (Karel de Grotehogeschool), Leen Van Aken (Katholieke Hogeschool Mechelen), Lou Gils (Artesis hogeschool), Marc Coopman (Sint-Lucas), Frank Claeys (Hogeschool Gent), Nico Laurysen (hogeschool Sint-Lukas Brussel), Ilse Rottiers (Ecocampus), Elke Vanwildemeersch (Ecocampus-verslag)

Agenda

1. Inleiding + Ecocampus: werking en lerende netwerken
2. Aanbevelingen vanuit de studie milieuzorg in de praktijklessen naar kunstopleidingen
3. Praktijkvoorbeeld uit Artesishogeschool
4. Verkennen mogelijkheden en verwachtingen

1. Inleiding + Ecocampus: werking en lerende netwerken

Zie presentatie "20101029 voorstelling ecocampus kunstopleidingen"

Ecocampus is een milieuzorgproject van de Vlaamse overheid, op maat van het hoger onderwijs. De Vlaamse overheid promoot milieuzorg in alle lagen van het onderwijs: van kleuterschool tot universiteit. Via het project Milieuzorg Op School (MOS) voor het basis- en secundair onderwijs zijn al heel wat leerlingen vertrouwd geraakt met milieuzorg. Ecocampus zet deze milieu-inspanningen verder in het hoger onderwijs.

De vijf associaties van het Nederlandstalige hoger onderwijs in Vlaanderen en Brussel tekenden een overeenkomst om met Ecocampus van start te gaan. Met dit Ecocampusengagement slaan de Vlaamse overheid en de associaties de handen in elkaar.

De drie actiedomeinen van Ecocampus zijn:

- Milieuzorg in het studentenleven
- Milieuzorg op je campus
- Milieuzorg in je opleiding

Meer info via <http://ecocampus.lne.be>

2. Aanbevelingen vanuit de studie milieuzorg in de praktijklessen naar kunstopleidingen

Zie presentatie "20101029 voorstelling ecocampus kunstopleidingen"

Vanuit de studie "Milieuzorg in de praktijklessen" door HUBrussel werden de volgende suggesties geformuleerd:

- De bestaande didactische materialen en praktijkvoorbeelden zouden best eens worden gebundeld
- Docenten kunnen samengebracht worden voor uitwisseling van aanpak en materialen
- Indien nodig, kunnen bijkomende didactische materialen uitgewerkt worden

Hiervoor moet de nood wel worden bepaald met de docenten vanuit deze opleidingen.

Daarom werd beslist een verkennend overleg te plannen met betrokkenen uit verschillende kunstopleidingen. Hierop wordt bekeken of verdere acties naar overleg, uitwisseling, etc wenselijk worden bevonden door docenten uit deze opleidingen.

3. Praktijkvoorbeeld uit Artesishogeschool door Lou Gils en Eddy Verhaeven

Zie presentatie "Anti VOS en Biofix"

Twee onderzoeksprojecten die werden opgezet aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen (KASKA) werden voorgesteld. Beide projecten waren een samenwerking tussen een beeldend kunstenaar en een chemicus.

In het project Anti VOS zocht men naar alternatieven voor de schadelijke vluchtige organische solventen (VOS) die voorkomen in inkt, reinigingsmiddelen en hulpstoffen. Voor reiniging stellen de onderzoekers vast dat plantaardige oliën (maiskiemolie) en nieuw samengestelde producten als 'vegetal cleaning agent' degelijke alternatieven zijn. Er werd wel de randopmerking gemaakt dat vanuit het oogpunt van de gebruiker dit niet steeds de meest gebruiksvriendelijke opties waren. Daardoor is het uiteindelijk niet goed geïntegreerd geweest in de dagelijkse werking binnen de afdelingen. De bruikbaarheid werd in het tweede project wél meer onderzocht. Hier ging het om een onderzoek naar milieuvriendelijker en niet-toxische fixatiemiddelen, toepasbaar op tekeningen - artistieke concepten uitgevoerd met houtskool, grafiet, (vet)krijt, inkt op een papieren drager. Enkele opties die goed werden bevonden: suikerwater, houtlijm en arabische gom + honing. Voor enkele fixatiemiddelen werd gebruik gemaakt van dettol om schimmelvorming tegen te gaan. De werkwijze in beide projecten wordt beschreven in de presentatie.

Een aandachtspunt is de doorstroming van deze proefprojecten naar de werkvloer. Het is niet evident om andere docenten en studenten te overtuigen om af te stappen van "klassieke" hulpmiddelen.

Contactpersonen: Eddy Verhaeven: Eddy.verhaeven@artesis.be en Lou Gils: Lou.Gils@artesis.be

4. Verkennen mogelijkheden en verwachtingen

Zie presentatie "20101029 voorstelling ecocampus kunstopleidingen"

Meer info via www.lerendenetwerken.lne.be

Ecocampus deed de werking van de Lerende netwerken uit de doeken. Dit is één van de werkvormen die oa. door Ecocampus worden aangeboden voor de integratie van milieuzorg/duurzame ontwikkeling in een bepaalde opleiding. Er bestaan momenteel lerende netwerken voor de lerarenopleiding, economische opleidingen, sociaal werk, toerisme en hotelmanagement en ingenieurswetenschappen. Het doel van deze netwerken is het integreren van Duurzame Ontwikkeling/Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in een bepaalde opleiding via opbouw en uitwisselen van kennis.

Tijdens zo'n lerend netwerk kan zowel interne als externe (gastsprekers) kennis worden gebracht. Presentaties als deze van de Artesishogeschool (zie punt 3) kunnen hierin dan aan bod komen. Er kan eveneens gewerkt worden aan een soort van gezamenlijke output (aankooplijsten, sensibilisatiematerialen). De webpagina van het lerend netwerk kan aangeboden worden als platform van het lerend netwerk (<http://lerendenetwerken.lne.be>) en een verzameling van interessante informatiebronnen.

Bespreking:

De opmerkingen geformuleerd tijdens de bespreking zullen worden meegenomen bij de voorbereiding van opvolgingsacties (ev. Lerend netwerk) met de trekker/voorzitter (zie onderaan).

Algemene opmerkingen over lerend netwerk als concept:

- Is "lerend netwerk" als naam niet wat te belerend?
- Het is niet voor alle deelnemers duidelijk wat het betekent. Het is de bedoeling dat dat in samenspraak met een voorzitter/trekker en de deelnemers verder vorm krijgt. De basis is wel uitwisseling van ervaring tussen docenten.
- Er is momenteel nogal een overkill aan lerende en andere netwerken. Dit mag niet nog één in de rij worden. Een lerend netwerk hoeft ook niet per sé fysisch te zijn.
- Het is belangrijk domeinspecifieke docenten te betrekken bij dit overleg op het moment dat het over bepaalde onderwerpen gaat. Dit kan door de deelnemers op basis van het programma beslist worden.
- Kunstenaars leven nu meer op eilanden. Er is enkel uitwisseling over kunst. Krijg je deze mensen in Brussel? Officialiseren ligt nl. nogal moeilijk. Misschien kan een dergelijk overleg naar het atelier? Anderzijds kan het als controleur overkomen, als je ter plaatse komt. Dit kan ook niet de bedoeling zijn. Dit moet zeker grondig worden bekeken met een toekomstige voorzitter.
- Je moet de kunstenaars benaderen als ego, moeilijker in teamverband. Zorg voor incentives/win-win: zorg ervoor dat ze in de belangstelling komen, een prijs of andere incentive aan vasthangen
- Meetings niet té frequent: bv. halfjaarlijks

Verwachtingen/eventuele output

- Uitwisseling ervaringen is erg belangrijk
- Onderzoek
 - o Eventueel gezamenlijk onderzoek
 - o Databank met onderzoeksvragen en samenwerkingsmogelijkheden
 - o Verspreiding van resultaten van onderzoeken over verschillende scholen
- Communicatie en infoverspreiding
 - o Wees een aantrekkelijk communicatiekanaal
 - o Infoverspreiding op ruime schaal
 - o Biedt een soort van ervaringsplatform
 - o Zeker naar studenten toe is het aangewezen een hedendaags forum te gebruiken. Dit is laagdrempelig.
 - o Publicaties ter ondersteuning in vaktijdschriften: ondersteuning door Ecocampus
- Transversale werking: kruisbestuiving tussen verschillende disciplines, bv. tussen kunst en verpleegkunde, fysica, lerarenopleiding, etc.

- Project dat ingediend wordt vanuit verschillende instellingen vanuit een lerend netwerk (analoog aan het Lerend Netwerk sociaal werk)

Thema's die aandacht moeten krijgen

- Algemeen:
 - o Knelpuntsituaties zijn thema's die gemakkelijk aandacht krijgen
- Attitude:
 - o Hoe krijg je attitude verkocht? Dit geldt zowel voor docenten als voor studenten
 - o De inhoud moet zeker kunnen vertaald worden naar het atelier. Je moet zeker vertrekken van dagdagelijkse problemen
 - o Materiaalkennis kan dienen als een soort van vermomming om bepaalde competenties bij te brengen.
- Afval:
 - o Beheersen van de afvalstromen
 - o Sorteerbeleid bij kunstwerken
 - o Recyclage afval
 - o Ervaringen met afvalophaalfirma's
 - o Problematiek afvalwaters
- Energie: rationeel energiebeheer: hoe mee omspringen in het atelier
- Materialen:
 - o Aankooplijst: alternatieven
 - o Keuze van de materialen
- Methodieken in ontwerpopleidingen
- Geluid
- In het zuidelijk halfrond bestaan soms alternatieven die niet tot bij ons geraken

Eventuele gastsprekers/insteek

- Goede voorbeelden uit de sector zelf, succesvolle kunstenaars die een voortrekkersrol hebben op het gebied van milieuzorg/aandacht voor materialen. Bv. Berlinde de Bruyckere, cf Canvas-documentaire (Goudvis): Berlinde de Bruyckere, over schoonheid en troost. Link: <http://cultuur.canvas.be/goudvis/aflevering-4-berlinde-de-bruyckere-over-schoonheid-en-troost/> tussen de beelden in kan je zien op welke manier Berlinde en haar team bewust zijn van de producten waarmee ze werken
- Duurzame filantropen, zie bijlage "duurzame filantropen"
- Lowtechmagazine: www.lowtechmagazine.be
- Rond duurzaam ontwerpen: Ecodesign van OVAM: <http://www.ovam.be/jahia/Jahia/pid/1134>

Doelgroep

- Blijft voorlopig beperkt tot
 - o Audiovisuele en beeldende kunsten (vormgeving, fotografie)
 - o Architectuur
 - o Interieurarchitectuur
- Veel studenten hebben een vooropleiding achter de rug en hebben dus al enkele kwalijke, hardnekkige gewoonten. Er moet zeker eens bekeken worden op welke manier de relevante vooropleidingen in het BSO, TSO en ASO betrokken kunnen worden. Eventueel via MOS. Ecocampus zoekt dit uit.

Voorzitter/trekker

- De voorzitter bepaalt, in samenspraak met de leden van het lerend netwerk, de inhoud van de sessies en zit de sessies voor. Ecocampus zorgt voor de organisatie (logistiek, uitnodigingen, etc).
- Het zou best iemand zijn met een artistieke opleiding. Hoeft niet op niveau van departementshoofd. De coördinator van een opleiding beeldende kunsten heeft een overzicht van de verschillende opleidingen en kent dus ook de noden. Er werd wel opgemerkt dat niet in iedere instelling een dergelijke, overkoepelende functie bestaat.

Iedere deelnemer laat liefst voor 30/11 weten of zijn/haar instelling iemand wenst naar voor te schuiven. Een team van trekkers behoort ook tot de mogelijkheden.